

ÖSZENTSÉGE
FERENC PÁPA
ÜZENETE A BÉKE XLVII. VILÁGNAPJÁNAK ÜNNEPÉRE

2014. JANUÁR 1.

A TESTVÉRISÉG A BÉKE ALAPJA ÉS ÚTJA

1. Ebben az első üzenetemben, amelyet a Béke Világnapja alkalmából küldök, szeretném mindenkihez, az egyes emberekhez és a népekhez is eljuttatni jókívánságomat, hogy életüket örömben és reményben élhessék. Minden férfi és nő szívében ott lakik ugyanis a teljes élet utáni vágy, amelyhez hozzátartozik a testvériségre való elfojthatatlan vágyakozás, a törekvés a másokkal való közösségre, akik nem ellenségeink és vetélytársaink, hanem magunkhoz ölelendő testvéreink, akiket el kell fogadnunk.

A testvériség az ember alapvető dimenziója, ugyanis társas lények vagyunk. Ha ezt az életben felismerjük, akkor úgy tekintünk minden személyre és úgy fordulunk felé, mint igaz testvérünkhöz. A testvériség érzése nélkül lehetetlen igazságos társadalmat, erős és tartós békét építeni. És itt azonnal eszünkbe kell, hogy jusson, hogy a testvéri érzést az ember általában a családban sajátítja el, a családtagok, főként az édesapa és az édesanya felelős, egymást kiegészítő feladatai révén. A család minden testvériség forrása, és ezért a béke alapja és elsődleges útja is, s ezért az a hivatása, hogy szeretetét árassza ki az egész világra.

Amint nőttön nő a bolygónkat behálózó kapcsolatok és kommunikációs lehetőségek száma, egyre kézzelfoghatóbbá válik a Föld nemzeteinek egysége és közös sorsa. A történelem fordulatai közepette, az etnikumok, társadalmak és kultúrák közötti különbségek ellenére kitapintható az a hivatásunk, hogy testvéri egységet alakítsunk ki, ahol kölcsönösen elfogadjuk egymást és gondoskodunk egymásról. E hivatásunknak korunkban gyakorta ellentmondani és ezt cáfolni látszik, hogy a „közöny globalizációjában” élünk, vagyis lassanként „hozzászokunk” a másik ember szenvedéséhez és magunkba zárkozunk.

A világ számos területén, úgy tűnik, nem lehet megálljt parancsolni az emberi jogok súlyos megsértésének, főként az élethez való jog és a vallásszabadsághoz való jog tekintetében. Ilyen tragikus jelenség és aggasztó példája az emberkereskedelem is, amikor személyek életén és kétségbeesésén nyereszkednek semmitől vissza nem riadó emberek. A fegyverrel vívott háborúk mellett kibontakoznak a kevésbé látható, de nem kevésbé kegyetlen összecsapások a gazdaság és a pénzügyek területén, amelyek szintén képesek szétroncsolni életet, családokat és vállalkozásokat.

A globalizáció, amint erre rámutatott XVI. Benedek, közel hoz bennünket egymáshoz, de nem tesz minket testvérekké.¹ Ezen felül, a javak igazságtalan elosztása, a szegénység is a testvériség hiányát jelzik, és megmutatják a szolidaritás kultúrájának hiányát is. Az új ideológiák, amelyeket a mindent elborító individualizmus, önzés és anyagi fogyasztási láz jellemez, meggyengítik a társas kapcsolatokat és táplálják a „selejt” fogalmát: ez a gyengébbek megvetéséhez és magára hagyásához vezet, akiket „feleslegesnek” tartanak.

¹ Vö. XVI. Benedek, *Caritas in veritate* enciklika (2009. június 29.), 19: AAS 101 (2009), 654-655.

Ezáltal az emberi együttélés egyre inkább a pragmatikus és önző *do ut des* („adok, hogy adj”) elvet követi.

Ugyanakkor az is világosan látható, hogy korunk etikái képtelenek hiteles testvériséget teremteni, ugyanis az olyan testvériség, amely nem hivatkozik a közös Atyára, mint végső alapra, nem áll meg magában.² Az emberek közötti valódi testvériség feltételezi és megkívánja a transzcendens Atya létezését. Ennek az Atyának a felismerése erősíti meg az emberek közötti testvériséget, ennek révén lesznek „felebarátok”, akik gondoskodnak egymásról.

„*Hol van a testvéred?*” (Ter 4,9)

2. Ahhoz, hogy jobban megértsük az embernek ezt a testvériségre szóló hivatását, megfelelő módon felismerjük az akadályokat, amelyek meggátolják ennek kibontakozását és meghatározzuk, miként küzdhetjük le ezeket, alapvető fontosságú, hogy Isten tervének megismerése vezessen bennünket, ahogyan azt a Szentírás mutatja kitűnően.

A teremtés elbeszélése során azt olvassuk, hogy valamennyi férfi és nő közös őszülőktől származik, Ádámtól és Évától, akiket Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtett (vö. Ter 1,26), s akiktől Kain és Ábel születtek. E legelső család életének történetéből kiolvashatjuk a társadalom történetét, a személyek és népek közötti kapcsolatok fejlődését.

Ábel pásztor, Kain pedig földműves. Legmélyebb identitásuk és közös hivatásuk abban áll, hogy *testvérek*, miközben munkájuk és kultúrájuk megkülönbözteti őket és másképpen viszonyulnak Istenhez és a teremtett világhoz is. Ám amikor Kain megöli Ábelt, ez tragikusan azt tanúsítja, hogy radikális módon elveti a testvériségre szóló hivatását. Az ő történetük (Ter 4,1-16) megmutatja azt a nehéz feladatot, amelyre minden ember meg van hívva: hogy egységben éljünk és gondoskodjunk egymásról. Kain nem fogadta el, hogy Isten jobban kedveli Ábelt, aki nyájának zsengejét áldozta neki – „az Úr kegyesen tekintett Ábelre és áldozatára, Kainra és áldozatára azonban nem tekintett” (Ter 4,4-5) – és irigységből megöli Ábelt. Ezzel megtagadja testvér voltát, a hozzá fűződő pozitív kapcsolatot, hogy úgy éljenek ketten Isten előtt, hogy vállalják egymás iránti felelősségüket és gondoskodnak egymásról. Isten kérdésére: „Hol van a testvéred?”, amellyel Isten megszólítja és számon kéri Kainon vétékét, így válaszol: „Nem tudom; talán őrzője vagyok testvéremnek?” (Ter 4,9). Ezután, ahogy a Teremtés könyve írja, „Kain elbujdosott az Úr színe előtt” (Ter 4,16).

Fel kell tennünk magunknak a kérdést, milyen mélyebb okok vezették arra Kaint, hogy semmibe vegye a testvériség kötelékét, a testvéréhez, Ábelhez kötődő kölcsönösség és közösség szálait. Maga Isten figyelmezteti és azt veti Kain szemére, hogy a Gonosz társául szegődött: „a bűn leselkedik az ajtód előtt” (vö. Ter 4,7). Kain azonban elutasítja, hogy szembeszegüljön a gonosszággal és úgy dönt, hogy „rátámad testvére, Ábelre” (vö. Ter 4,8), semmibe véve Isten tervét. Ezzel megtagadja eredeti hivatását, hogy az Isten gyermekeként és testvérként éljen.

Kain és Ábel története azt tanítja a számunkra, hogy az emberiség magában hordozza a testvériségre szóló hivatást, ám azt a drámai lehetőséget is, hogy megtagadja ezt a hivatást. Tanúsítja ezt a mindennapi önzés, amelyből annyi háború és annyi igazságtalanság fakad. Sok-sok férfi és nő azért hal meg ugyanis testvérei kezétől, mert azok nem ismerik fel testvér

² Vö. Ferenc pápa, *Lumen fidei* enciklika (2013. június 29.) 54: AAS 105 (2013), 591-592.

voltukat, nem látják, hogy a kölcsönösségre, a közösségre, az ajándékozásra vagyunk teremtve.

„*Ti pedig mindnyájan testvérek vagytok*” (Mt 23,8)

3. Önkéntelenül felmerül a kérdés: e világ férfiai és női vajon eleget tudnak-e valaha is tenni a testvériség iránti vágyuknak, amelyet az Atyaisten ültetett lelkükbe? Képesek lesznek-e egyszer saját erejükből úrrá lenni a közönyön, önzésen és gyűlöleten és el tudják-e majd fogadni azokat a jogos különbségeket, amelyek a testvéreket jellemzik?

Átfogalmazva Jézus urunk szavait, így foglalhatjuk össze az ő válaszát erre a kérdésre: minthogy egy Atya létezik, az Isten, ti mindnyájan testvérek vagytok (vö. Mt 23,8-9). A testvériség gyökere Isten Atya voltában áll. Nem általános értelemben vett apaságról van szó, ami homályos és történelmileg sem hatékony, hanem arról a személyes, célzott és rendkívüli módon konkrét szeretetről, amellyel Isten viseltet minden egyes ember iránt (vö. Mt 6, 25-30). Ez az Atyaság tehát hatékonyan létrehozta a testvériséget, mivel Isten szeretete ott, ahol elfogadják az emberek, olyan erőt jelent, amely képes átalakítani a másik személyhez fűződő kapcsolatainkat, megnyitja az embereket a szolidaritásra és a tevékeny osztozásra.

Az emberek közötti testvériség különösen Jézusban és Jézus által kap új értelmet, az ő halála és feltámadása által. A kereszt e testvériség *megalapításának* végleges „helye”, azé a testvériségé, amelyet az emberek önmaguk képtelenek kialakítani. Jézus Krisztus, aki azért vállalta magára az emberi természetet, hogy megváltsa azt, és szerette az Atyát mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig (vö. Fil 2,8), feltámadása után *új emberségben* alkot minket újjá, amely teljes közösségben van az Isten akaratával, tervével és magában hordozza a testvériségre szóló meghívás teljes megvalósítását.

Jézus az Atya eredeti tervét valósítja meg, neki tulajdonítva az elsőséget mindenben. Ám Krisztus, azáltal, hogy az Atya iránti szeretetből vállalja a halált, *új és végleges kezdőpontot* jelent mindannyiunk számára: arra kaptunk meghívást, hogy benne ismerjük fel egymást testvérként, mint az egy Atya *gyermekei*. Ő maga a Szövetség, az a személyes tér, amelyben kiengesztelődött az ember Istennel, és a testvérek egymással. Jézus kereszthalálában benne van a felülemelkedés a *megosztottságon*, amely a népek, a szövetség népe és a pogányok között fennállt. A pogányok egészen addig remény nélkül éltek, hiszen kívül álltak Isten ígéretének körén. Ahogyan az efezusiakhoz írt levélben olvashatjuk, Jézus Krisztus az, aki önmagában kibékít minden embert. Ő *maga* a béke, mivel a két népből egyet hozott létre, lebontotta az ellenségeskedést, a válaszfalat, amely különválasztotta őket. Ő önmagában egyetlen népet, egyetlen új embert, egyetlen új emberséget teremtett (vö. 2, 14-16).

Aki elfogadja Krisztus életét és benne él, az elismeri Istent Atyjának és teljesen odaadja magát neki, őt szereti minden felett. A kiengesztelődött ember Istenben meglátja mindenki Atyját és következőképpen arra érez késztetést, hogy mindenkivel szemben nyitottan, testvériségben éljen. Krisztusban mindenkit úgy fogadunk el, mint Isten fiát vagy leányát, fivérünket vagy nővérünket, és nem úgy, mint idegent, szembenállót vagy egyenesen ellenséget. Isten családjában, ahol mindenki ugyanazon Atya *gyermek*e, mivel Krisztusba oltva, a *Fiúban gyermekek*, nincsenek „selejtes életek”. Mindenkit igazságos és érinthetetlen méltóság illet meg. Isten mindenkit szeret, Krisztus mindenkit megváltott vére árán, mindannyiunkért halt meg a kereszten és mindannyiunkért támadt fel. Ez az oka, amiért nem maradhatunk közömbösek testvéreink sorsa iránt.

A testvériség a béke alapja és útja

4. Ezeket előrebocsájtván könnyű megértenünk, hogy a testvériség a béke *alapja és útja*. Elődeim társadalmi témájú enciklikái jelentős segítséget jelentenek ezzel kapcsolatban. Elegendő volna abból kiindulnunk, ahogyan VI. Pál pápa a *Populorum progressio*-ban, vagy II. János Pál a *Sollicitudo rei socialis*-ban meghatározza a béke fogalmát. Az előbbiből azt emeljük ki, hogy a béke új tartalma a népek teljes értelemben vett fejlődése³, az utóbbiból pedig azt, miszerint a béke *opus solidaritatis*.⁴

VI. Pál azt írta, hogy nem csak az egyes személyeknek, hanem a nemzeteknek is találkozniuk kell a testvériség szellemében. Így magyarázza ezt: „Ebben a kölcsönös megértésben és barátságban, ebben a szent közösségben azon kell [...] együtt dolgoznunk, hogy felépítsük az emberiség közös jövőjét”.⁵ Ez a kötelesség elsősorban azokra vonatkozik, akik a legszerencsésebb helyzetben vannak. Kötelességeik az emberi és természetfeletti testvériségben gyökereznek és három tekintetben jelentkeznek: *a szolidaritás kötelessége* megkívánja, hogy a gazdagabb nemzetek segítsenek a kevésbé fejlettebbeken; *a társadalmi igazságosság kötelessége* azt jelenti, hogy helyesebb fogalmakkal újjá kell alkotni az erősebb és gyengébb népek közötti hiányos kapcsolatokat; az *egyetemes szeretet kötelessége* pedig azt kívánja, hogy emberibb világot hozzunk létre mindenki számára, olyat, amelyben mindenkinek van mit adnia és kapnia, és egyesek haladása nem jelent akadályt mások fejlődése számára.⁶

Ha a békét a *szolidaritás művének (opus solidaritatis)* tekintjük, nem gondolhatjuk, hogy ennek elsődleges alapja ne a testvériség volna. A béke olyan javunk, jelenti ki II. János Pál, amely fel nem osztható. Vagy mindenki java, vagy senkié. Csak akkor tudjuk valóban birtokunkba venni és hasznunkra fordítani, mint jobb életminőséget, emberibb és fenntarthatóbb fejlődést, ha mindenkiben megvan az „eltökélt akarat a közjó szolgálatára”.⁷ Ez megköveteli, hogy ne a „profitéhség” és a „hatalomvágy” vezesse az embert. Késznek kell rá lennünk, hogy „a felebarát javát keresve, evangéliumi értelemben „megfeledkezzünk önmagunkról”, ahelyett, hogy kizsákmányolnánk másokat, szolgálva, ahelyett, hogy saját előnyünk érdekében elnyomnánk őket [...] A „másikat” – *személyt, népet, nemzetet* – ne valamiféle eszköznek tekintsük, akinek munkaképességét és testi erejét csekély bérért kizsákmányolhatjuk, és magára hagyhatjuk, ha már nem hajt hasznot; hanem tekintsük hozzánk „hasonlóknak”, mintegy „segítő társnak”.⁸

A *keresztény szolidaritás* azt tételezi fel, hogy felebarátunkat nem csupán azért szeretjük, mert olyan „emberi lény, akinek jogai vannak és mindenkivel alapvetően egyenlő, hanem [azért, mert] az *Atya élő képmása*, aki Jézus Krisztus vérével van megváltva és állandóan a Szentlélek hatása alatt áll”⁹ és így a *testvérünk*. „Az a tudat, hogy Isten közös Atyánk, Jézus Krisztusban pedig minden ember a testvérünk – fiak vagyunk a Fiúban – és a Szentlélek éltető jelenléte és tevékenysége van bennünk, arra készíten minket, hogy a világot *új szemszögből* nézzük és értelmezzük”¹⁰, azért, hogy átalakítsuk.

³ Vö. VI. Pál, *Populorum progressio* enciklika (1967. március 26.), 87: AAS 59 (1967), 299.

⁴ II. János Pál, *Sollicitudo rei socialis* enciklika (1987. december 30.); 39: AAS 80 (1988), 566-568.

⁵ VI. Pál, *Populorum progressio* enciklika (1967. március 26.), 43: AAS 59 (1967), 278-279.

⁶ Vö. uo. 44: AAS 59 (1967), 279.

⁷ II. János Pál, *Sollicitudo rei socialis* enciklika (1987. december 30.); 38: AAS 80 (1988), 566.

⁸ Uo. 38-39; AAS 80 (1988), 566-567.

⁹ Uo. 40; AAS 80 (1988), 569.

¹⁰ Uo.

A testvériség, mint a szegénység leküzdésének előfeltétele

5. Elődöm a *Caritas in veritate* enciklikában felhívta a világ figyelmét arra, hogy a népek és az emberek közötti *testvériség* hiánya a *szegénység* egyik jelentős oka.¹¹ Számos társadalomban azt érzékeljük, hogy *elszegényedtek a kapcsolatok* a szilárd családi és társadalmi kötelek hiányai miatt. Aggódva szemléljük a nyomor, a társadalom peremére szorulás, a magány és a kóros függés különböző formáinak növekedését. Ezt a szegénységet csak a családon és a közösségeken belüli *testvéri* kapcsolatok újrafelfedezése és felértékelése révén lehet meghaladni, ha képesek vagyunk osztozni az emberek életét kísérő örömben, fájdalmakban, nehézségekben és sikerekben.

Ezenfelül, miközben azt látjuk, hogy csökken az *abszolút szegénység*, másik oldalon észre kell vennünk a *relatív szegénység* növekedését, vagyis az egyenlőtlenségeket olyan személyek és csoportok között, akik egyazon régióhoz, vagy történelmi-kulturális közegbe tartoznak. Ebben az értelemben hatékony politikára is szükség van, amely képes előtérbe állítani a *testvériség* kérdését, vagyis a méltóságuk és alapvető jogaik tekintetében egyenlő személyek számára az egyenlő hozzáférést a „tőkéhez”, a szolgáltatásokhoz, a nevelés, az egészségügy és a technológia területén, hogy mindenkinek esélye legyen megvalósítani életének tervét és személyként kiteljesedhessen.

Olyan politikának is szükségét érezzük, amely képes enyhíteni a jövedelmek túlzottan egyenlőtlen elosztásán. Nem feledhetjük el, mit tanít az Egyház az úgynevezett *társadalmi zálogról*, amelynek alapján szabad, sőt egyedül lehetséges, Aquinói Szent Tamás szavaival élve, hogy „az ember javakat birtokoljon”¹²; azok használata során pedig „úgy kell tekintenie jogosan birtokolt vagyonát, hogy az nemcsak a sajátja, hanem egyúttal közös is, abban az értelemben, hogy ne csak önmagának, hanem másoknak is hasznára lehessen”.¹³

Végezetül van a testvériség elősegítésének – és ezzel a szegénység leküzdésének – egy olyan módja, amely minden más megoldás alapját kell, hogy képezze. Ez a döntés, amellyel ki-ki a józan és szerény életstílust választja, osztozik gazdagságán, és ezáltal megtapasztalja a testvéri közösséget a többi emberrel. Ez alapvető ahhoz, hogy Jézus Krisztust kövessük és valóban keresztények legyünk. Nem csupán a megszentelt életet választó személyek útja ez, akik szegénységi fogadalmat tesznek, hanem sok felelős polgáré és családé, akik szilárdan hisznek benne, hogy a felebarátunkhoz fűződő testvéri kötelék a legértékesebb javunk.

A testvériség felfedezése a gazdaságban

6. Korunk súlyos pénzügyi és gazdasági válságai – amelyek abból erednek, hogy az ember fokozatosan eltávolodott Istentől és felebarátjától, és kapzsi módon csak az anyagi javakat keresi, miközben elszegényednek személyes és közösségi kapcsolatai – sok embert arra ösztönöztek, hogy az elégedettséget, a boldogságot és a biztonságot a fogyasztásban és a javak felhalmozásában keressék, túl az egészséges felfogású gazdálkodás minden logikáján. II. János Pál pápa már 1979-ben figyelmeztetett, hogy „észlelhető a veszély, hogy az ember,

¹¹ Vö. *Caritas in veritate* enciklika (2009. június 29.), 19: AAS 101 (2009), 654-655.

¹² *Summa Theologiae* II-II, q. 66, art. 2.

¹³ II. Vatikáni Zsinat, *Gaudium et spes* lelkipásztori konstitúció az Egyházzal a mai világban, 69. Vö. XIII. Leó, *Rerum novarum* enciklika (1891. május 15.), 19: ASS 23 (1890-1891), 651; II. János Pál *Sollicitudo rei socialis* enciklika (1987. december 30.), 42: AAS 80 (1988), 573-574; Igazságosság és Béke Pápai Tanács, *Az Egyház társadalmi tanításának kompendiuma*, 178.

miközben a gazdasági dolgok fölötti uralmát növeli, a lényeges kérdésekben elveszíti az uralmat, és embersége különféle módokon rabja lesz az általa látszólag uralt dolgoknak; s ő maga – bár ezt nem veszi azonnal észre – sokszoros manipuláció áldozata lesz, mégpedig az egész közösségi élet szervezett formái által, a termelő rendszerek és a tömegkommunikációs eszközök révén.”¹⁴

Az egymást követő gazdasági válságoknak el kell vezetniük a gazdasági fejlődés különféle modelljeinek újragondolásához és az életstílusok megváltoztatásához. A mai válság, miközben súlyos terhet ró az egyes emberek életére, kedvező alkalmat is jelenthet abban a tekintetben, hogy újra előtérbe kerülnek az erények, vagyis az okosság, a mértékletesség, az igazságosság és az erősség. Ezek segíthetnek bennünket abban, hogy túljussunk a nehéz pillanatokon és felfedezzük azokat a testvéri kötelekeket, amelyek összekötnek bennünket, mély bizalommal aziránt, hogy az embernek szüksége és lehetősége van valami többre, mint egyéni érdekei maximumának érvényesítése. Főként pedig ezek az erények szükségesek ahhoz, hogy olyan társadalmat építsünk, amelynek mértéke az emberi méltóság.

A testvériség megszünteti a háborút

7. Az elmúlt évben továbbra is számos fivérünk és nővérünk kényszerült a romboló háborúk közepette élni, és ez súlyos és mély seb a testvériségen.

Sok az olyan konfliktus, amelyet általános közöny kísér. Biztosítom mindazokat, akik olyan országokban élnek, ahol fegyverek osztanak félelmet és rombolást, magam és az Egyház személyes közelségéről. Az Egyház hivatásához tartozik, hogy elvigye Krisztus szeretetét azokhoz is, akik az elfelejtett háborúk tehetetlen áldozatai: ezt teszi a békéért mondott imádságával és szolgálata révén, amelyet a sebesültek, az éhezők, a menekültek, a kilakoltatottak és a félelemben élők körében végez. Az Egyház felemeli a szavát, hogy eljuttassa a felelősökhöz ennek a szenvedő emberiségnek a jajkiáltását valamint azért, hogy az ellenségeskedés mellett megszűnjön minden visszaélés és törvénytelenység az alapvető emberi jogok területén.¹⁵

Ezért kívánok most komoly felhívást intézni mindazokhoz, akik fegyvereikkel erőszakot és halált okoznak: abban az emberben, akit ma csak legyőzendő ellenségnek tartotok, fedezétek fel testvéreket, és parancsoljatok megálljt a kezeteknek! Mondjátok le a fegyverek útjáról és induljatok el a másik felé a párbeszéd, a megbocsátás és a kiengesztelődés útján, hogy újraépítsétek az igazságosságot, a bizalmat és a reményt magatok körül! „Ebből a látószögből nyilvánvalónak látszik, hogy a népek életében a fegyveres konfliktusok mindig a lehetséges nemzetközi egyetértés szándékos megtagadását jelentik, s olyan mély megosztottságot és fájdalmas sebeket okoznak, amelyeknek a gyógyulása sok évet vesz igénybe. A háborúk a gyakorlatban megtagadják azokat a nagyívű gazdasági és társadalmi célokat, amelyeket a nemzetközi közösség maga elé tűzött.”¹⁶

Mindazonáltal, amíg ilyen nagy mennyiségű fegyver van felalmozva, mint jelenleg, mindig lehet majd új ürügyet találni az ellenségeskedések kiobbantásához. Ezért csatlakozom elődeim felhívásához, hogy mindenki járuljon hozzá a felfegyverkezés megállításához és a leszereléshez, kezdve a nukleáris és vegyi fegyvereken.

¹⁴ *Redemptor hominis* enciklika (1979. március 4.), 16: AAS 61 (1979), 290.

¹⁵ Vö. Igazságosság és Béke Pápai Tanács, *Az Egyház társadalmi tanításának kompendiuma*, 159.

¹⁶ Ferenc pápa, *Levél Putyin elnökhöz*, 2013. szeptember 4., *L'Osservatore Romano*, 2013. szeptember 6., 1.

Nem tehetjük meg azonban, hogy ne vegyük észre: a nemzetközi megállapodások és a nemzeti törvénykezések, bármily szükségesek és valóban kívánatosak, nem elegendők ahhoz, hogy megvédelmezzék az emberiséget a fegyveres konfliktusok kockázataitól. A szívek megtérésére van szükség, hogy mindenki felismerje a másokban a testvérét, akiről gondoskodnia kell, akivel együtt kell működnie, hogy mindenki számára teljes életet lehessen megvalósítani. Ez a lelkiület élteti a civil társadalom, beleértve a vallásos szervezetek számos, a béke megvalósítását célzó kezdeményezését. Kívánom, hogy mindnyájuk nap mint nap kifejtett erőfeszítése gyümölcsöző legyen és ténylegesen alkalmazhatóvá válják a nemzetközi jogban a békéhez való jog, mint alapvető emberi jog és mint minden más jog gyakorlásának szükséges előfeltétele.

A korrupció és a szervezett bűnözés a testvériség ellenében hatnak

8. A testvériség horizontja arra utal, hogy minden férfi és nő élete kiteljesedhessen. Az emberi személy, különösen a fiatalok jogos ambícióit nem szabad elfojtani és megsérteni, nem szabad elrabolni senkinek a reményét, hogy ezeket megvalósíthatja. Ugyanakkor az ambíció nem keverendő össze azzal, ha valaki visszaél hatalmával. Éppen ellenkezőleg, abban kell versengünk, hogy kölcsönösen tiszteljük egymást (vö. Róm 12,10). Még a viták során is, amelyek elkerülhetetlenül hozzátartoznak az életünkhöz, mindig emlékeznünk kell rá, hogy testvérek vagyunk, arra kell nevelnünk egymást és saját magunkat, hogy felebarátunkban soha ne az ellenséget vagy a megsemmisítendő ellenfelet lássuk.

A testvériség társadalmi békét teremt, mivel egyensúlyt hoz létre a szabadság és az igazságosság, a személyes felelősség és a szolidaritás, az egyes emberek java és a közjó között. A politikai közösségnek ezért arra kell törekednie átlátható és felelős módon, hogy mindezt elősegítse. A polgároknak érezniük kell, hogy a közhatalom szereplői őket képviselik, miközben tiszteletben tartják szabadságukat. Ugyanakkor a polgárok és az intézmények közé gyakran sajnos részérdekek ékelődnek, és így rossz irányba mozdítják el ezt a kapcsolatot és azt eredményezik, hogy kialakul a folytonos konfliktus légköre.

A testvériség hiteles lelkiülete legyőzi az egyéni önzést, amely meggátolja az egyes embereket abban, hogy szabadon éljenek és egymással harmóniában. Az önzés társadalmi kifejlődése valósul meg a korrupció számos, manapság annyira szövevényesen elterjedt formájában, valamint a szervezett bűnözés révén, a kisebb csoportoktól a globális szervezetekig. Ezek mélyen megsértik a törvényességet és az igazságosságot, és szíven döfik az emberi személy méltóságát. Ezek a szervezetek súlyosan sértik Istent, ártanak a testvéreknek és kárt okoznak a teremtett világban, különösképpen ha vallási dimenziókat is hordoznak.

Itt a kábítószerkereskedelem borzasztó drámájára gondolok, amelyből minden erkölcsi és polgári törvénynek fittyet hányva szereznek hasznot egyesek; a természeti erőforrások rombolására és szennyezésére, ami jelenleg is folyik; a munkaerő kizsákmányolásának tragédiájára; a törvénytelen pénzügyi ügyletekre és spekulációkra, amely sokszor a ragadozók jellegét ölti már magára és kárt okoz egész gazdasági és társadalmi rendszerekben, emberek millióit téve ki a szegénységnek; a prostitúcióra, amely minden nap szedi ártatlan áldozatait, főként a legfiatalabbak körében, akiket megfoszt a jövőtől; az alattomos emberkereskedelemre, a fiatalokúakkal szemben elkövetett bűnökre és visszaélésekre, a rabszolgaságra, amelynek szörnyűsége mindmáig terjed a világ egyes részein; a kivándorlók sokszor hallatlanra vett tragédiájára, amihez illegális spekulációk kapcsolódnak. XXIII. János azt írta erről: „Ha valamely emberi közösség erőszakkal van megszervezve, állítható, hogy abban semmi emberi elem nincs, mivel az emberek szabadságukban gátolva vannak; a

közösségeket ellenkezőleg ösztönözni kell az élet fejlődésének és tökéletességének alkalmas elérésére.”¹⁷ Az ember azonban megtérhet és nem szabad elveszíteni a reményt, hogy megváltoztatja életét. Azt szeretném, hogy ez a bizalmas üzenetem mindenkihez eljusson, azokhoz is, akik szörnyű bűntényeket követtek el, mivel Isten nem a bűnös halálát kívánja, hanem azt, hogy megtérjen és éljen (vö. Ez 18,23).

Az emberi társadalom tágabb kontextusában, ha a bűnre és kiszabott büntetésre tekintünk, eszünkbe jutnak azok az embertelen körülmények, amelyek közepette számos fegyházban emberhez méltatlan állapotba vannak taszítva a fogvatartottak, emberi méltóságukban meggyalázzák őket, és megtagadják tőlük a jóvátétel akarását és kifejezésének lehetőségét. Az Egyház sokat tesz ezeken a helyeken, a legtöbbször csendben. Bátorítok mindenkit, hogy mindig többet és többet tegyünk, abban a reményben, hogy azok a cselekedetek, amelyeket bátor férfiak és nők vállalnak magukra, egyre inkább elnyerjék a civil hatóságok lojális és becsületos támogatását.

A testvériség segít bennünket abban, hogy megőrizzük és műveljük a természetet

9. Az emberi család a Teremtőtől kapott egy közös ajándékot: a természetet. A teremtésről vallott keresztény felfogás pozitív ítéletet hordoz azokkal a beavatkozásokkal kapcsolatban, amelyek révén előnyt szerzünk, ha felelősséggel műveljük ezt. Tiszteletben kell tartanunk a természet mélyébe írt „grammatikát” és bölcsen kell használnunk az erőforrásokat mindenki hasznára, tisztelve az egyes élőlények szépségét, célját és hasznát, valamint szerepüket az ökoszisztémában. Egyszóval a természet a szolgálatunkra áll és az a küldetésünk, hogy felelősen bánjunk vele. Ezzel szemben gyakran vezérel bennünket a kapzsiság, a hatalom, a birtoklás, a manipuláció, a kizsákmányolás gőgje és a természetet nem őrizzük, nem tiszteljük és nem úgy bánunk vele, mint ingyenes ajándékkal, amelyről gondoskodnunk kell és testvéreink, köztük az eljövendő nemzedékek szolgálatba kell állítanunk.

Különösképpen a *földművelés* a termelésnek az az elsődleges területe, amelynek fő hivatása, hogy művelje és őrizze a természeti erőforrásokat és táplálja az emberiséget. Ezzel kapcsolatban a világban még mindig meglévő éhínség szégyene arra ösztönöz, hogy megosszam veletek ezt a kérdést: *miképpen használjuk fel a Föld erőforrásait?* A mai kor társadalmainak el kell gondolkozniuk azon, milyen fontossági sorrend áll fenn a termelés terén. Megkerülhetetlen kötelességünk, hogy a Föld erőforrásait úgy hasznosítsuk, hogy mindenki megszabaduljon az éhségtől. Számos erre irányuló kezdeményezés és lehetséges megoldás létezik, és ezek nem szorítkoznak a termelés növelésére. Tudott dolog, hogy a jelenlegi termelés elégséges, mégis emberek milliói szenvednek és halnak meg az éhségtől, s ez valódi botrány. Meg kell tehát találnunk annak módját, hogy mindenki részesedhessen a föld gyümölcseiből, és nem csak azért, hogy ne növekedjen a távolság azok között, akiknek több jut és azok között, akiknek meg kell elégedniük a morzsákkal, hanem azért is, hogy tekintettel legyünk a minden emberi lényt megillető igazságosságra és egyenlő bánásmódra. Ebben az értelemben szeretném mindenkinek felhívni a figyelmét a *javak egyetemes elosztásának* szükségességére, amely az Egyház társadalmi tanításának egyik sarkalatos alapelve. Ennek az elvnek a betartása lényegi előfeltétel ahhoz, hogy biztosítsuk a tényleges és egyenlő hozzáférést azokhoz az alapvető és elsődleges javakhoz, amelyekre minden embernek szüksége és joga van.

¹⁷ *Pacem in terris* enciklika (1963. április 11.), 17: AAS 55 (1963), 265.

Összefoglalás

10. A testvériséget fel kell fedeznünk, szeretnünk kell, meg kell tapasztalnunk, hirdetnünk kell és tanúságot kell róla tennünk. Ugyanakkor egyedül az Istentől kapott szeretet tesz minket képessé, hogy befogadjuk és teljes mértékben megéljük a testvériséget.

A politika és a gazdaság szükségszerű realizmusa nem szorítkozhat az eszményekről lemondó technikai megoldásokra, amely nem veszi figyelembe az ember transzcendens dimenzióját. Amikor hiányzik ez a nyitottság Isten felé, minden emberi tevékenység szegényesebb lesz és a személyeket kihasználható tárgyakká degradálják. A gazdaság és politika csak akkor lesz képes a hiteles testvéri szeretet alapjára épülni, ha elfogadja, hogy a minden férfit és nőt szerető Istenre való nyitottság által biztosított tágas térben mozogjon; csak ekkor lehet a gazdaság és a politika a teljes emberi fejlődés és a béke hatékony eszköze.

Mi, keresztények úgy hisszük, hogy az Egyházban egymás tagjai vagyunk, kölcsönösen szükségünk van egymásra, mivel mindnyájan részesültünk a kegyelemben Krisztus ajándékának mértéke szerint a közösség javára (vö. Ef 4,7.25; 1 Kor 12,7). Krisztus azért jött a világba, hogy elhozza számunkra az isteni kegyelmet, vagyis annak lehetőségét, hogy részt vegyünk az ő életében. Ebből fakadóan a testvéri kapcsolatok megvalósítására törekszünk, a kölcsönösségre és a megbocsátásra, a teljes önátadásra alapítva ezt. Isten szeretete tágasságának és mélységének mértéke szerint, amit a keresztre feszített és feltámadott Krisztus kínál az emberiségnek, hogy mindenkit magához vonzzon: „Új parancsot adok nektek: Szeressétek egymást! Amint én szerettelek benneteket, úgy szeressétek ti is egymást. Arról tudják majd meg rólatok, hogy a tanítványaim vagytok, hogy szeretettel vagytok egymás iránt.” (Jn 13,34-35). Ez az az örömhír, amely mindenkitől megkívánja még egy lépés megtételét, az empátia folytonos gyakorlását, a másik ember szenvedésének és reményének meghallgatását, még ha igen távol él is tőlünk. Így indulhatunk el annak a szeretetnek az igényes útján, amely képes odaadni önmagát és önzetlenül cselekedni minden testvérünk javáért.

Krisztus magához öleli az egész embert és azt akarja, hogy senki se vesszen el. „Nem azért küldte el Isten a Fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem, hogy üdvösséget szerezzen a világnak” (Jn 3,17). Ezt úgy teszi, hogy senkit sem nyom el, senkit sem kényszerít, hogy kinyissa előtte szívének és értelmének ajtaját. „A legnagyobb legyen olyan, mintha a legkisebb volna, az előljáró pedig mintha szolga volna” – mondja Jézus Krisztus. – „Én úgy vagyok köztetek, mintha a szolgátok volnék” (Lk 22,26-27). Minden tevékenységünket tehát olyan hozzáállással kell végeznünk, amelyet a mások, különösen a távoli és ismeretlen emberek szolgálata jellemez. A szolgálat a lelke annak a testvériségnek, amely a békét építi.

Mária, Jézus édesanyja segítsen számunkra megérteni és a mindennapokban megélni azt a testvériséget, amely Fiának szívéből árad, hogy elvihessük a békét minden emberhez szeretett Földünkön.

Vatikán, 2013. december 8.

FRANCISCUS